

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ІНЖИНІРИНГ

Зміни в економічних умовах підприємства, насичення конкурентного середовища, швидкі зміни виробничих, інформаційних та комунікаційних технологій, високі темпи інноваційних процесів ХХІ століття висунули нові вимоги до управління підприємством. Тому, ми стикаємося з новими сучасними вимогами щодо розробки бухгалтерської інформації, з модернізацією та раціоналізацією існуючої інформаційної технології бухгалтерського обліку, яка з точки зору збільшення інформаційних можливостей та управління інформаційними зв'язками та бухгалтерським обліком змінюється з традиційних методів контролю на інжиніринг. Це викликає дослідження феномену бухгалтерського інжинірингу як механізму забезпечення адаптації до певних умов.

Однією з основних причин, що зумовлює доцільність застосування інжинірингу в бухгалтерському обліку є здатність побудови на його основі системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту, що підвищує ефективність управління наявними операціями та бізнес-процесами, дозволяє ідентифікувати загрози і ризики внутрішнього і зовнішнього середовища, що є особливо актуальним в умовах проявів світової фінансово-економічної кризи.

Бухгалтерський інжиніринг можна віднести до одного із видів фінансового інжинірингу, який визначається сучасними дослідниками як проектування, розробка і реалізація інноваційних фінансових інструментів і процесів, а також творчий пошук нових підходів до вирішення проблем в сфері фінансів.

Бухгалтерський інжиніринг передбачає застосування творчих та інноваційних підходів до удосконалення фінансового обліку як інформаційної технології, що забезпечує надання інформації для прийняття управлінських рішень, використання якого дозволяє одержати якісний стрибок в функціонуванні такої технології, що передбачає підвищення рівня задоволення потреб користувачів облікової інформації. Як окремий універсальний напрям перебудови облікової технології та побудови більш ефективної системи організації облікової служби на підприємстві бухгалтерський інжиніринг сформувався на початку ХХІ століття. Можна констатувати, що до моменту виникнення широко поширеної на сьогодні журнальної форми обліку, яка реалізована в комп'ютерному середовищі, процес розробки нових і удосконалення існуючих на той час форм ведення обліку фактично був довготривалим і різноаспектним процесом бухгалтерського інжинірингу.

Визначальною економічною передумовою для поширення і широкого застосування інжинірингу в бухгалтерському обліку стало здешевлення комп'ютеризації облікових процедур, поява персональних комп'ютерів та баз даних, збільшення швидкості та надійності роботи комп'ютерної техніки, поява спеціалізованого облікового програмного забезпечення та програмних додатків. Без комп'ютеризації облікових процесів розробка системи інжинірингового обліку була дуже трудомістким та коштовним проектом, реалізувати який могли дозволити лише великі корпорації, а ефект від його використання був незначним через

«вузькість» інформаційних потоків та низьку швидкість облікового відображення та узагальнення облікової інформації. Таким чином, стрімкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій в сфері бухгалтерського обліку, починаючи з 60-70 рр. ХХ-го століття, дозволив приділяти увагу не лише автоматизації стандартизованих облікових процедур, а й уможливив розробку альтернативних облікових систем в різних програмних середовищах на основі застосування бухгалтерського інжинірингу.

На сьогодні можна виділити два основних підходи до розуміння сутності бухгалтерського інжинірингу - у вузькому та у широкому розумінні. У вузькому розумінні бухгалтерський інжиніринг розглядається окремими авторами (наприклад, О.О. Аксьонова) як система похідних балансових звітів, які використовуються для забезпечення управління платоспроможністю, власністю, резервною системою, ризиками. Похідні балансові звіти можуть використовуватись в якості основного джерела інформації для стратегічного управління економічними процесами та ресурсним потенціалом підприємства. Однак, таке звужене розуміння бухгалтерського інжинірингу залишає поза увагою порядок змістовного наповнення таких звітів, опис і обґрунтування методів і технік, які використовуються для наповнення показників похідних балансових звітів обліковою інформацією стратегічного характеру. У широкому розумінні бухгалтерський інжиніринг - це концепція розробки і впровадження облікових інформаційних систем, що побудована на використанні структурованого плану рахунків, нових видів облікової архітектури (базова, коригуюча, похідна, стратегічна та гіпотетична складові), агрегованих і дезагрегованих об'єктів з метою забезпечення бухгалтерського супроводу управління економічними процесами і визначення результатів діяльності підприємства або його бізнес-одиниць. На нашу думку, застосування такого підходу є найбільш доцільним при побудові стратегічно орієнтованої системи обліку, оскільки дозволяє на основі інжинірингових інструментів забезпечити ідентифікацію і оцінку об'єктів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства та комплексно забезпечити процес розробки, формулювання, реалізації і моніторингу стратегії підприємства.

Перспективою подальших досліджень є обґрунтування доцільності використання інструментів бухгалтерського інжинірингу при розробці стратегічно орієнтованої системи фінансового обліку та їх адаптація до потреб стратегічного менеджменту. Зокрема, необхідною є розробка стратегічного структурованого плану рахунків, обґрунтування напрямів здійснення коригуючих записів, формування набору стратегічних та інжинірингових бухгалтерських записів, розробка стратегічного похідного балансового звіту, а також методики аналізу та інтерпретації одержаних стратегічних облікових показників.